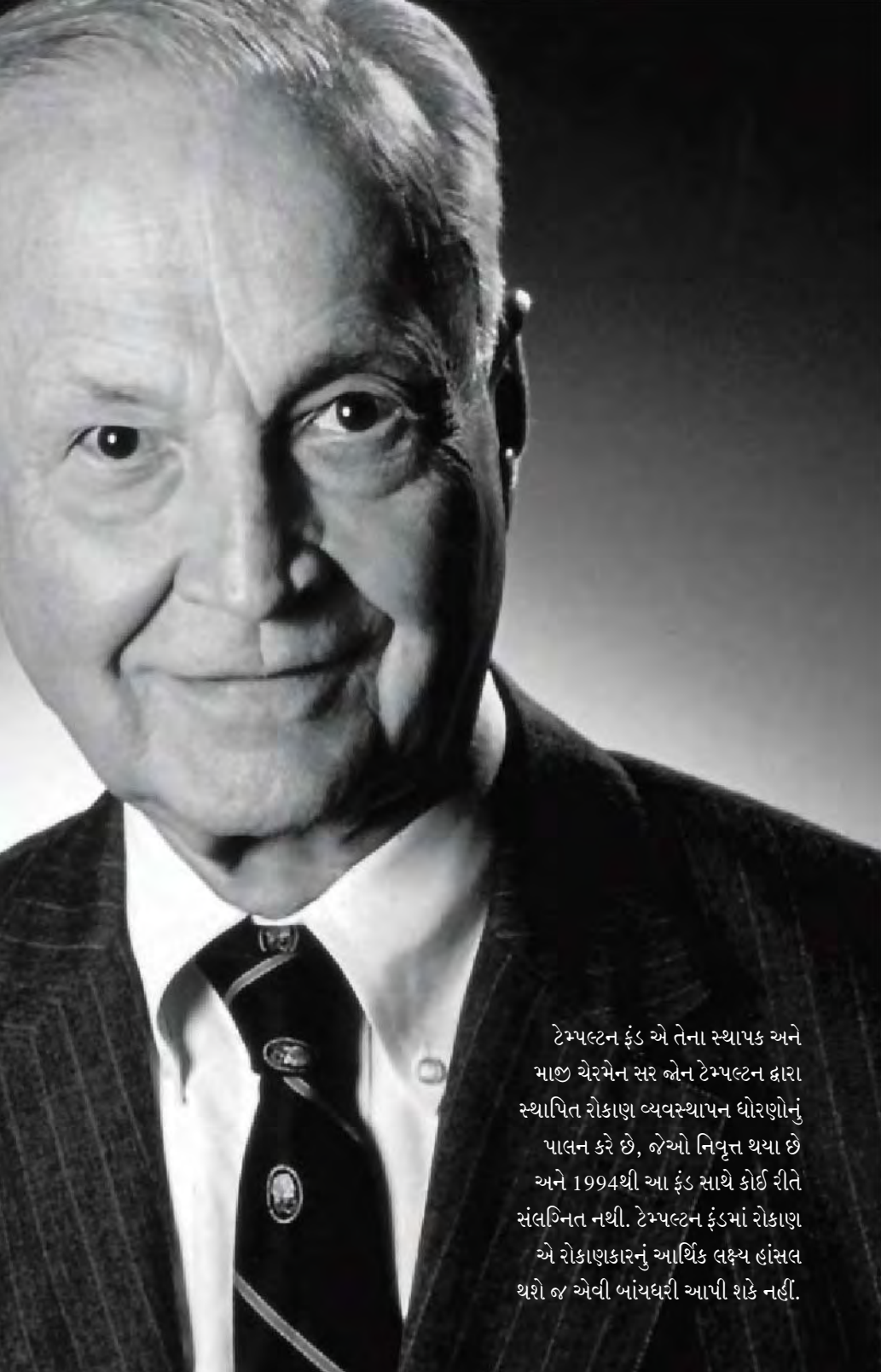

રોક્ષાણ
સફળતા
માટે
16 નિયમો

(અને તમારા કુટુંબ, ઘર, ટ્યુશન, નિવૃત્તિ માટે...)

સર જોન ટેમ્પ્લટન દ્વારા

ટેમ્પલ્ટન ફંડ એ તેના સ્થાપક અને
માજી ચેરમેન સર બ્લેન ટેમ્પલ્ટન દ્વારા
સ્થાપિત રોકાણ વ્યવસ્થાપન ધોરણોનું
પાલન કરે છે, જેઓ નિવૃત્ત થયા છે
અને 1994થી આ ફંડ સાથે કોઈ રીતે
સંલગ્નિત નથી. ટેમ્પલ્ટન ફંડમાં રોકાણ
એ રોકાણકારનું આર્થિક લક્ષ્ય હાંસલ
થશે જ એવી બાંધધરી આપી શકે નહીં.

હું વિલ રોજર્સની વિખ્યાત સલાહ તમને યાદ અપાવીને મારો સંદેશ તે સાથે જોડવા માગું છું.

“જુગાર નહીં રમતા” તેમણે કહ્યું હતું. “અમુક સારા શેરો ખરીદી કરો.
ભાવ વધે ત્યા સુધી તેને રાખી મૂકો... અને ત્યાર બાદ વેચો.
જો તેના ભાવ વધતા નહીં હોય તો તેને ખરીદી કરતા નહીં!”

આ ટિપ્પણીમાં રમૂજ તરીકે ઘણી બધી વિવેકબુદ્ધિ છે. શેરબજારમાં સફળતા એ શેરોના ભાવ નીચે હોય ત્યારે ખરીદી કરવા અને ભાવ ઊંચા હોય ત્યારે વેચવાના ધોરણ પર આધારિત છે. સુવિદિત છે કે રોકાણકાર ઊંચા ભાવ હોય ત્યારે શેર વેચે છે અને ભાવ નીચે હોય ત્યારે ખરીદી કરે છે. આ વિચિત્ર પ્રાણીઓ, ઓપ્શન્સ અને ફ્યુચર્સમાં નાણાં બનાવી શકાય છે, પરંતુ આ તરફીબો મોટો ભાગે ટ્રેડરો અને સ્ટોકિયાઓ માટે છે, પણ રોકાણકારો માટે નથી. અને હું વ્યાવસાયિક રોકાણકાર તરીકે આ લખી રહ્યો છું, જેમાં વીતેલા અડધો દાયકાથી રોકાણ સલાહકાર તરીકે મેં પૂરતી સફળતા મેળવી છે અને આ સમયગાળા દરમિયાન હું બીજાઓને પણ તે પાઠ આપવા માગું છું.

આ લેખ 1993માં વર્લ્ડ મોનિટર: ધ ક્રિશ્ચિયન સાયન્સ મોનિટર મંથલીમાં સૌપ્રથમ પ્રકાશિત થયો હતો, જે સ્વ. સર જોન ટેમ્પલ્ટનની પરવાનગીથી ફરી પ્રકાશિત અને પુનઃમુદ્રિત કરાતો નથી.

આ 1993ના લેખમાં સમાવિષ્ટ બન્નર અને આર્થિક આંકડાવારી દેખીતી રીતે જ જૂની છે ત્યારે સર જોન ટેમ્પલ્ટનનાં મુખ્ય રોકાણ ધોરણો આજે પણ સુસંગત છે.

એફડીઆઈસી વીમિત નહીં | મૂલ્ય ગુમાવી શકે | બેન્ક બાંધધરી નહીં

આનો અર્થ કર અને કુગાવા પછી ડોલરમાં રોકાણ પર વળતરો છે. અત્યંત લાંબા ગાળાના રોકાણકારો માટે આ એકમાત્ર વ્યવહારુ હેતુ છે. જો કર અને કુગાવાની આંતરિક અસરો જાણવામાં કોઈપણ રોકાણ વ્યૂહરચના નિષ્ફળ જાય તો તે રોકાણ વાતાવરણનો અસલ પ્રકાર જાણવામાં નિષ્ફળ જાય છે અને ત્યાર બાદ તીવ્ર રીતે પ્રભાવિત થાય છે.

તમારી ખરીદ શક્તિની સુરક્ષા કરવી અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે. લોકો એક સૌથી મોટી ભૂલ નિશ્ચિત આવકની સિક્યુરિટીઝમાં વધુ પડતાં નાણાંનું રોકાણ કરીને કરતા હોય છે.

આજે ડોલર 1970ના મધ્યમાં 35 સેન્ટ અને 1960માં 21 સેન્ટ અને વિશ્વ યુદ્ધ-2 પછી 15 સેન્ટમાં જે ખરીદી શકાતું હતું તે મૂલ્યનો છે. યુએસ કન્ઝ્યુમર પ્રાઈસીસ પાછલાં 38 વર્ષમાં જબરદસ્ત વધી છે.

જો 4% કુગાવાની સરેરાશ ગણીએ તો 1,00,000 ડોલરની ખરીદ શક્તિ ફક્ત 10 વર્ષમાં 68,000 ડોલરના પોર્ટફોલિયોએ આવી પહોંચી છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો આ જ ખરીદશક્તિ જાળવી રાખવા માટે પોર્ટફોલિયો 47%એ 1,47,000 ડોલર વધ્યો હોત, જે એક દાયકામાં સમતલ રહ્યો છે. અને તેમાં કરને ગણનામાં લેવાયેલ નથી.

“શેરો અને બોન્ડ્સ વગેરેમાં શક્ય હોય એટલું ડાઈવર્સિફાઈ કરો, કારણ કે સુરક્ષા વધારે જગ્યાઓ હોય તેમાં છે. છે.”

નં. 2 રોકાણ કરો- ટ્રેડ કે સહો કરતા નહીં

શેરબજાર એ કેસિનો નથી, પરંતુ જો દર વખતે શેરોમાં લેવેચ ચાલુ રાખશો તો તે એકાદ કે બે પોઈન્ટ આગળ વધે છે અથવા તો તમે સતત ટૂંકા ગાળામાં વેચાણ કરશો અથવા ફક્ત ઓપ્શનમાં લેણદેણ કરશો અથવા ફ્યુચર્સમાં ટ્રેડ કરશો તો બજાર તમારું કેસિનો બની જશે. અને મોટા ભાગના સટોકિયાઓની જેમ તમે આખરે અને વારંવાર નુકસાનીમાં જશો.

તમે કમિશન દ્વારા તમારો નફો ખવાઈ જતો જોશો. તમે બજાર નીચે જશે એવી કાળજીપૂર્વક ગણતરી કરશો અને ટૂંકા ગાળામાં શેરો વેચી નાખશો તો બજાર ઊંચે ને ઊંચે જઈ શકે છે. વોલ સ્ટ્રીટ ન્યૂઝનો જાહેરાત કરનાર દર વખતે કહે છે, આ અંદરની વાત છે અને તમારું હૃદય ઘબકારા ચૂકી શકે છે.

વોલ સ્ટ્રીટના દંતકથા લુસિન હૂપરના વિવેકશીલ શબ્દો ધ્યાનમાં રાખો: “મને હંમેશાં એક વાત પ્રભાવિત કરે છે,” તેઓ લખે છે, “ટ્રેડરો ઈન્વેન્ટરીના તેમના સ્વિચિંગ કરતાં હોય તેના કરતાં શેરોના લાંબા ગાળાના માલિકો તેમના પોર્ટફોલિયોથી વધુ રાહત અનુભવે છે. રાહત અનુભવનાર રોકાણકારો સામાન્ય રીતે વધુ માહિતગાર અને મહત્વપૂર્ણ મૂલ્યોની વધુ સારી સમજ ધરાવતા હોય છે. તેઓ ધીરજ વધુ રાખે છે અને ભાવનાશીલ ઓછા હોય છે. તેઓ બહુ ઓછી મૂડી વૃદ્ધિના કરો ચૂકવે છે. તેઓ બિનજરૂરી બ્રોકરેજ કમિશન ચૂકવતાં નથી અને તેઓ “વધુ પડતો વિચાર” કરીને કેશિયસ જેવું વર્તન કરવાનું ટાળે છે.

અમુક સમય એવો હોય છે જ્યારે બ્લુ ચિપ શેરો, ચક્રિય શેરો, કોર્પોરેટ બોન્ડ્સ, યુએસ ટ્રેઝરી સાધનો વગેરે ખરીદી કરવા માટે સાનુકુળ હોય છે. અને અમુક સમય એવો પણ હોય છે જ્યારે રોકડ જાળવી રાખવાની હોય છે, કારણ કે રોકડ રાખી મૂકવાથી રોકાણ તકો આવે ત્યારે તેમાંથી લાભ લઈ શકાય છે.

હકીકતમાં રોકાણનો કોઈ એક પ્રકાર ક્યારેય શ્રેષ્ઠ નથી હોતો. જો એકાદ ઉદ્યોગ કે સિક્યુરિટીનો પ્રકાર રોકાણકારોમાં લોકપ્રિય બને તો તે લોકપ્રિયતા હમેશા કામચલાઉ નીવડે છે અને તે ગુમ થાય તો વર્ષો પછી પણ પરત આવવાનું નામ નહીં લે.

અહીં મારે એ વાતનો ખાસ ઉલ્લેખ કરવો રહ્યો કે મોટા ભાગના સમયમાં અમારા મોટા ભાગના ગ્રાહકોનાં નાણાં એકસમાન શેરોમાં છે. ઈતિહાસમાં નજર ફેરવતાં આની પાછળનું કારણ મળી જશે. જાન્યુઆરી 1946થી જૂન 1991 સુધી ડૉવ જોન્સની ઔદ્યોગિક સરેરાશ વાર્ષિક 11.4%એ વધી હતી, જેમાં કરને બાદ કરતાં ડિવિડન્ડના પુનઃરોકાણનો પણ સમાવેશ થાય છે, જેની તુલનામાં સરેરાશ વાર્ષિક કુગાવાનો દર 4.4% રહ્યો હતો. જો ડૉવ જોન્સે કુગાવા સાથે ગતિ જાળવી રાખી હોત તો તેનો આંકડો 3000ને બદલે હાલમાં 1400 આસપાસ હોત, જે આંકડો ક્ષિતિજમાં મેં અસલ શક્યતાને ધ્યાનમાં લઈને ગણતરી કરતાં 10 વર્ષ પૂર્વે વધુ પડતો લાગતો હતો.

આવું જ સ્ટાન્ડર્ડ એન્ડ પુઅર્સ (એસ એન્ડ પી) ઈન્ડેક્સના 500 શેરોની બાબતમાં પણ છે. 1950ના આરંભથી લઈને 1980ના અંત સુધી ચાર દાયકામાં એસ એન્ડ પી 500 સરેરાશ 12.5%ના દરે વધ્યો, જેની તુલનામાં કુગાવો 4.3%, યુએસ ટ્રેઝરી બોન્ડ્સ માટે 4.8%, ટ્રેઝરી બિલ્સ માટે 5.2% અને ઉચ્ચ-ત્રેડના કોર્પોરેટ બોન્ડ્સ માટે 5.4% રહ્યો હતો.

હકીકતમાં એસ એન્ડ પી 500એ કુગાવો, ટ્રેઝરી બિલ અને કોર્પોરેટ બોન્ડથી પણ 1970 સિવાયના દરેક દાયકામાં સારો દેખાવ કર્યો હતો અને આ ચારેય દાયકામાં સર્વ રોકાણોમાં સુરક્ષિત માનવામાં આવે છે તે ટ્રેઝરી બોન્ડ્સથી પણ તેનો દેખાવ સારો રહ્યો હતો. હું ફરી દોહરાવું છું: ખરીદ શક્તિનું જાણવણી ન કરો ત્યાં સુધી હકીકતમાં કશી જ સુરક્ષિતતા નથી.

દેખીતી રીતે જ તમે કહેશો કે એ બરોબર છે. સારું, આપું હોઈ શકે, પરંતુ બજાર તે રીતે કામ કરતું નથી. ભાવો ઊંચા હોય ત્યારે ઘણા બધા રોકાણકારો ઘણા બધા શેરો ખરીદી કરતા હોય છે. ભાવો નીચા હોય ત્યારે માંગ ઓછી હોય છે. રોકાણકારોને પાછળ ખેંચવામાં આવે છે, લોકોને પ્રોત્સાહિત કરાતા નથી અને તેઓ નિરાશાવાદી હોય છે.

લગભગ દરેક જણ એકસાથે નિરાશાવાદી બને છે ત્યારે સંપૂર્ણ બજાર તૂટી પડે છે. મોટે ભાગે ચોક્કસ ક્ષેત્રના શેરોમાં કડાકો બોલાય છે. વાહન ઉત્પાદક અને કેઝ્યુઅલ્ટી ઈન્શ્યુરન્સ જેવા ઉદ્યોગો નિયમિત ચક્રો થકી પસાર થાય છે. અમુક વાર શ્રિફ્ટ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ્સ અથવા મની- સેન્ટર બેન્ક જેવી કંપનીઓના શેરોમાં એકઠાટકે કડાકો બોલાય છે.

આની પાછળ કારણ ગમે તે હોય તો પણ રોકાણકારો તેનાથી દૂર રહીને નાણાં દબાવી રાખવાનું પસંદ કરે છે. હા, તેઓ તમને કહે છે: નીચા ભાવો હોય ત્યારે ખરીદી કરો, ઊંચા ભાવ થાય ત્યારે વેચો. જોકે તેથી વિપરીત ઘણા લોકો ઊંચા ભાવે ખરીદી કરીને નીચા ભાવે વેચી ચૂક્યા છે. આ પછી તેઓ તમને પૂછે છે: તમે શેર ક્યારે ખરીદી કરશો? આનો સામાન્ય ઉત્તર છે: વિશ્લેષણકારો તરફેણજનક દષ્ટિબિંદુ પર સંમત થયા પછી શા માટે.

આ બેવકૂફી છે, પરંતુ માનવ સ્વભાવ છે. ટોળાની વિરુદ્ધ જવું તે બહુ મુશ્કેલ છે. બીજા દરેક જણ વેચતાં હોય અથવા વેચી નાખ્યા હોય ત્યારે ખરીદી કરવું, પરિસ્થિતિ અંધકારમય દેખાતી હોય ત્યારે ખરીદી કરવું, ઘણા બધા નિષ્ણાતો તમને કહે છે કે સામાન્ય રીતે તે શેરોમાં અથવા આ ચોક્કસ ઉદ્યોગમાં અથવા આ ચોક્કસ કંપનીમાં ખરીદી કરવી તે હાલમાં જોખમી છે.

જોકે તમે દરેક જણ ખરીદી કરતા હોય તે જ સિક્યુરિટી લેવાનું પસંદ કરો તો તમને પણ દરેકને ભોગવવા પડવાનાં છે તે પરિણામો ભોગવવાનાં આવશે. આની વ્યાખ્યા કરીએ તો **જો તમે બજાર ખરીદી કરો તો બજારથી સારો દેખાવ નહીં કરી શકો.** અને તકો એવી છે કે જો તમે દરેક જણ ખરીદી કરે છે તે લેવાનું પસંદ કરો તો તમે તેવું ત્યારે જ કરશો જ્યારે તે શેરની કિંમતો ઊંચી થઈ ગઈ હોય.

મહાન શેર વિશ્લેષણકાર બેન્જામિન ગ્રેહામના આ શબ્દો ધ્યાનમાં લેવા જેવા છે: નિષ્ણાતો સહિત મોટા ભાગના લોકો નિરાશાવાદી હોય છે ત્યારે ખરીદી કરો અને તેઓ સક્રિય રીતે આશાવાદી હોય ત્યારે વેચી નાખો.

રાષ્ટ્રપ્રમુખના સલાહકાર બર્નાર્ડ બરુચ તેથી આગળ વધીને કહે છે: ક્યારેય ટોળાની પાછળ દોરવાઈ નહીં જતા.

કલ્પના કરવી એકદમ સરળ છે, પરંતુ તેના અમલ કરવો મુશ્કેલ છે.

ગુણવત્તા એ વૃદ્ધિ પામતી બજારમાં વેચાણ આગેવાન તરીકે મજબૂત પાયો રચતી કંપની બરાબર છે. ગુણવત્તા એ ટેકનિકલ નવીનતાને આધારે ક્ષેત્રમાં ટેકનોલોજિકલ આગેવાન છે. ગુણવત્તા એ મજબૂત ટ્રેક રેકોર્ડ સાથેની મજબૂત વ્યવસ્થાપન ટીમ છે. ગુણવત્તા મજબૂત લાભ આપતી કંપની છે, જે નવા બજારમાં પ્રથમમાં સ્થાન પામે છે. ગુણવત્તા ઉચ્ચ નફાનું માર્જિન આપતી કન્ઝ્યુમર પ્રોડક્ટ માટે સુવિખ્યાત ભરોસાની બ્રાન્ડ છે.

નેસર્ગિક રીતે ગુણવત્તાની આ વિશેષતાઓને તમે એકમાત્ર ગણતરીમાં નહીં લઈ શકો. દાખલારૂપે કંપની ઓછા- ખર્ચની ઉત્પાદક હોઈ શકે છે, પરંતુ જો ગ્રાહકો તેની તરફેણ ન કરતા હોય તેવી તેની પ્રોડક્ટ રેખા હોય તો તે ગુણવત્તાયુક્ત શેર નથી. આ જ રીતે વિસ્તરણ અને માર્કેટિંગના પૂરતા મૂડીકરણ વિના ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં ટેકનોલોજીની આગેવાન હોવું તેનો ઝાઝો અર્થ રહેતો નથી. શેરોમાં ગુણવત્તા નક્કી કરવી તે રેસ્ટોરાંની સમીક્ષા કરવા બરાબર છે. તમે તેમાં 100% અનુરૂપતાની અપેક્ષા રાખી ન શાખો, પરંતુ તેને ત્રણ કે ચાર સ્ટાર મળે તે પૂર્વે તે ઉત્કૃષ્ટ બને એવું તમે ચાહતા હો છો.

વ્યવહારું રોકાણકાર જાણે છે કે શેરબજાર એ ખરેખર શેરોની બજાર છે. વ્યક્તિગત શેરો મજબૂત બુલ માર્કેટમાં તે સમય પૂરતા ખેંચાઈ જઈ શકે છે, આખરે વ્યક્તિગત શેરો જ બજાર નિશ્ચિત કરતી હોય છે અને તેથી વિપરીત સ્થિતિ નહીં. ઘણા બધા રોકાણકારો બજારના પ્રવાહ અને આર્થિક દૃષ્ટિબિંદુ પર કેન્દ્રિત રહેતા હોય છે, પરંતુ વ્યક્તિગત શેરો મંદીની બજારમાં ઊંચકાઈ શકે અને તેજવાળા બજારમાં નીચે આવી શકે છે.

શેરબજાર અને અર્થતંત્ર હંમેશાં ખભેખભા મિલાવીને ચાલતાં નથી. મંદીની બજાર એ હંમેશાં મંદી સાથે ચાલતી નથી અને કોર્પોરેટ આવકોમાં એકંદર ઘટાડો એ શેરના ભાવોમાં ત્યાર બાદના ઘટાડા માટે હંમેશાં કારણભૂત હોતો નથી. આથી વ્યક્તિગત શેરો ખરીદી કરો અને બજારનો પ્રવાહ કે આર્થિક દૃષ્ટિબિંદુ નહીં.

તમે ગમે તેટલી કાળજી રાખો તો પણ ભવિષ્ય ભાંખી નહીં શકો કે તેની પર કાબૂ પણ નહીં મેળવી શકો. વાવાઝોડું કે ઘરતીકંપ, પુરવઠાકારોની હડતાળ, સ્પર્ધક દ્વારા અણધારી રીતે ટેકનોલોજીમાં આધુનિકતા લાવવી કે સરકારી આદેશથી પ્રોડક્ટ રિકોલ કરવી આમાંથી કોઈ પણ એક કારણ કંપનીના લાખ્ખો ડોલરોનું આંધણ ફૂંકી શકે છે. આમ છતાં ઉત્તમ વ્યવસ્થાપન જેવી દેખાતી કંપનીમાં આંતરિક ગંભીર સમસ્યાઓ પેદા થઈ શકે છે, જે તમે શેરોની ખરીદી કરી હોય ત્યારે ભાંખેલું ન હોય.

આથી ઉદ્યોગ દ્વારા, જોખમ દ્વારા, દેશ દ્વારા ડાઈવર્સિફાઈ કરવાનો આગ્રહ રાખો. દાખલારૂપ જો તમે દુનિયાભરમાં તલાશ કરશો તો તમે વધુ ભાવતાલ કરી શકશો અને તેને લીધે તમને કોઈ એક દેશમાં મળે તેના કરતાં વધુ સારો ભાવતાલ મળી શકે છે.

લોકો તમને કહે છે: તમે રોકાણ કરો તે પહેલાં તપાસ કરો. તેમને સાંભળો. કંપનીઓ સફળ કદી રીતે થાય છે તેનો અભ્યાસ કરો.

યાદ રાખો કે મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં તમે આવકો કે અસ્કયામતો ખરીદી કરતા હો છો. ફ્લી- એન્ટરપ્રાઇઝ રાષ્ટ્રોમાં આવકો અને અસ્કયામતો બંને મોટા ભાગના શેરોના ભાવો પર મોટો પ્રભાવ ધરાવતા હોય છે. ડૉવ જોન્સના ઈન્ડસ્ટ્રિયલ્સનો દાખલો આપીએ તો શેરબજાર ઈન્ડેક્સ પર આવકો એ ઈન્ડેક્સના શેરોના રિપ્લેસમેન્ટ બુક વેલ્યુ આસપાસ વધઘટ થતા હોય છે. (આજનાં ઈન્ડેક્સની કોસ્ટ એ કંપનીઓની અસ્કયામતોનાં નાણાંની રિપ્લેસ માટેની કિંમત છે).

જો તમે કંપનીની વૃદ્ધિ અને સમૃદ્ધિ થશે એવી અપેક્ષા રાખતા હશો તો તમે ભાવિ **આવકો** ખરીદી કરી રહ્યા છો. તમે એવી અપેક્ષા રાખો છો કે આવકો વધશે અને મોટા ભાગના શેરો એ ભાવિ આવકો પર મૂલ્યાંકિત થતા હોવાથી શેરના ભાવો પણ વધશે એવી અપેક્ષા તમે રાખી શકો છો.

જો તમે એવી અપેક્ષા રાખતા હશો કે કંપની તેની બજાર ભાવથી ઉપર પ્રીમિયમ હસ્તગત થશે અથવા વિસર્જિત થશે તો તમે **અસ્કયામતો** ખરીદી કરી રહ્યા છે. વર્ષો અગાઉ ફોર્બસ નિયમિત રીતે આ તથાકથિત લોડેડ લેગાર્ડસની યાદી પ્રકાશિત કરતું હતું. જોકે યાદ રાખો કે તેમાં આજે બહુ ઓછી કંપનીઓ બચી છે. રેઈડર્સની વાત કરીએ તો ગત 10થી 15 વર્ષમાં માર્કેટ પ્લેસમાંથી તેનો સફાયો થયો છે. તે પાછળ શું છોડી ગઈ તે વિશે અત્યંત શંકાશીલ રહો.

ZONA FREDDA

SETT.

70 SFTT.

70

80

90

80

70

ZONA

60

Cy de COUBO
ERR
1730
TEGA DI
M
ORSTRO
C)MDR9LO

TARTA

ASIA

TIBET

CHINA

MARE DE

INDIA

EQUINOTIALE

પરિવર્તન અપેક્ષિત રાખીને તે મુજબ પ્રતિક્રિયા આપો. તેજીની બજાર કાયમી હોતી નથી. તે જ રીતે મંદીની બજાર પણ કાયમી હોતી નથી. તમે ખરીદી કરો અને ભૂલી જાઓ એવા કોઈ શેરો નથી. પરિવર્તનની ગતિ અત્યંત ઝડપી છે. આથી દૂપરની સલાહ અનુસાર નિશ્ચિત રહેવું તેનો અર્થ આત્મસંતોષી રહેવું એવો નથી.

આ માટે ડોપ જોન્સ ઈન્ડસ્ટ્રિયલ્સનો સમાવેશ ઘરાવતા ફક્ત 30 ઈશ્યુનો દાખલો આપી શકાય. 1978થી 1990 દરમિયાન કંપનીમાં પડતી કે હસ્તગત થવી કે ખાનગી થવી કે ફડચામાં જવાને લીધે દર ત્રણમાંથી એક ઈશ્યુમાં ફેરફાર થયો છે. ફોર્ચ્યુન મેગેઝીનની યાદીમાં 100 સૌથી વિશાળ ઈન્ડસ્ટ્રિયલ્સ જુઓ. ફક્ત સાત વર્ષમાં 1983થી 1990 દરમિયાન 30 કંપનીઓ યાદીમાંથી બહાર થઈ ગઈ. તે અન્ય વિરાટ કંપનીઓમાં વિલીન થઈ ગઈ અથવા ટોચની 100માં સ્થાન જમાવી રાખવા માટે અત્યંત નાની પડવા લાગી અથવા વિદેશી કંપની દ્વારા હસ્તગત કરાઈ અથવા ખાનગી બની ગઈ કે વેપારમાંથી બહાર થઈ ગઈ. યાદ રાખો, કોઈ રોકાણ સદાકાળ નથી હોતું.

અમુક વાર દરેક જણ ખરીદી કરતા હોય છે ત્યારે તમે વેચતા નથી હોતા અને તમે 1987માં બન્યું તેમ બજારની મંદીમાં સપડાઈ જાઓ છો. મુદ્દો અહીં એજ છે કે, તમને એક દિવસમાં 15%નું નુકસાન ખમવું પડ્યું. આ નુકસાન તેથી વધુ પણ હોઈ શકે છે.

આથી બીજા જ દિવસે વેચી નાખવા માટે દોડી નહીં જતા. વેચાણ કરવાનો સમય એ કડાકો બોલાય તે પૂર્વે હોવો જોઈએ અને પછી નહીં. આના કરતાં તમારો પોર્ટફોલિયોનો અભ્યાસ કરો. જો તમારી પાસે આ શેરો હવે નહીં હોય તો શું બજારમાં કડાકો બોલાય પછી તમે તે ખરીદી કરશો? તકો એવી છે કે તમે ખરીદી કરશો. આથી હમણાં વેચી નાખવાનું એકમાત્ર કારણ એ હોવું જોઈએ કે અન્ય વધુ આકર્ષક શેરોની ખરીદી કરો. જો તમને વધુ આકર્ષક શેરો દેખાતા ન હોય તો તમારી પાસે જે છે તે હાલમાં જાળવી રાખો.

નં. 11 તમારી ભૂલોમાંથી શીખો

ભૂલો ટાળવાની એકમાત્ર રીત એ રોકાણ નહીં કરવું તે છે એવી સમજ એ સૌથી મોટી ભૂલ છે. આથી તમારી ભૂલો માટે પોતાને માફ કરો. તેનાથી નિરુત્સાહી નહીં બનો અને નિશ્ચિત જ મોટાં જોખમો ઉઠાવીને તમારા નુકસાનની ભરપાઈ કરવાની કોશિશ નહીં કરતા. આને બદલે તમારી ભૂલને શીખવાના અનુભવમાં ફેરવી દો. શું ખોટું થયું તે નક્કી કરો અને ભવિષ્યમાં તે ભૂલ ફરી ન થાય તેનું ધ્યાન રાખો.

જે રોકાણકારો હકીકતમાં અગાઉની સ્થિતિનું પુનરાવર્તન થતું હોય ત્યારે “આ સમય બહુ અલગ છે” એવું કહેતા હોય છે તેઓ રોકાણની પરિભાષામાં ચાર અત્યંત ખર્ચાળ શબ્દો ઉચ્ચારતા હોય છે.

સફળ હોય અને સફળ નથી હોતા એ બે વચ્ચેનો મોટો તફાવત એ છે કે સફળ લોકો તેમની પોતાની અને અન્યોની ભૂલોમાંથી શીખે છે.

નં. 12 પ્રાર્થના સાથે આરંભ કરો

જો તમે પ્રાર્થના સાથે આરંભ કરશો તો તમે વધુ સ્પષ્ટતાથી વિચારશો અને ભૂલો ઓછી કરશો.

AMERICA

CUS.

સરેરાશ રોકાણકાર કરતાં ઉત્તમ રોકાણ નિર્ણયો લેવા એ ચેલેન્જ નથી, પરંતુ અસલી ચેલેન્જ એવા રોકાણ નિર્ણય લેવામાં છે, જે મોટી સંસ્થાઓ ચલાવતા વ્યાવસાયિકો કરતાં પણ સારા હોય.

યાદ રાખો કે અનમેનેજડ માર્કેટ ઈન્ડેક્સ, જેમ કે એસ એન્ડ પી 500 શેરોની લેવેચ માટે કમિશન ચૂકવતી નથી. તે સિક્યુરિટી એનાલિસ્ટો કે પોર્ટફોલિયો મેનેજરોને પગાર ચૂકવતી નથી. અને તેમ છતાં અનમેનેજડ ઈન્ડેક્સથી વિપરીત રોકાણ કંપનીઓમાં ક્યારેય 100 ટકા રોકાણ થતું નથી, કારણ કે તેમની પાસે શેરો રિડીમ કરવા માટે રોકડ પણ હાથમાં હોવી જોઈએ.

આથી કોઈ પણ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ કંપની બજાર કરતાં એકધારી સારી કામગીરી કરતી હોય તે હકીકતમાં તમે વિચારો છો તેનાથી પણ સારું કામ કરી રહી છે એવું સમજવું. અને જો તે બજારથી એકધારી સારી કામગીરી નહીં પણ કરે તો પણ તે નોંધનીય પ્રમાણમાં સારી કામગીરી કરે છે અને તે પણ સારું કામ કરી રહી છે.

“...સફળતા એ નવા પ્રશ્નોના
ઉત્તર સતત શોધવાની પ્રક્રિયા છે.”

રોકાણ કરવાની બાબતમાં અંધાઘૂંઘ એપ્રોચથી વહેલા કે મોડે સંપૂર્ણ ઘબડકો ન થાય તો પણ નિરાશા તો હાથ લાગે જ છે. જો તમે બદલાતાં ન હોય તેવા અમુક રોકાણ ધોરણોને શોધી શકો તો પણ બદલાતા ન હોય તેવા રોકાણના વિશ્વ અથવા બદલાતા ન હોય તેવા આર્થિક અને રાજકીય વાતાવરણને આ નિયમો લાગુ નહીં કરી શકો. બધું સતત પરિવર્તનની સ્થિતિમાં હોય છે અને હોશિયાર રોકાણકાર જાણો છે કે સફળતા એ નવા પ્રશ્નોના સતત ઉત્તરો શોધવાની પ્રક્રિયા છે.

નં.15 મફતમાં કશું જ મળતું નથી

આ સિદ્ધાંતમાં ચેતવણીની નિરંતર યાદી છે. સેન્ટિમેન્ટમાં ક્યારેય રોકાણ નહીં કરતા. તમને પ્રથમ નોકરી આપનારી કંપની કે તમે ખરીદી કરેલી હોય તે પ્રથમ કાર બનાવનારી કંપની કે લાંબા સમય પૂર્વે તમારો મનગમતો ટેલિવિઝન શો પ્રાયોજિત કરનારી કંપની શ્રેષ્ઠ કંપની હોઈ શકે છે. જોકે તેનો અર્થ એવો નથી કે તેના શેરોમાં રોકાણ કરવું તે ઉત્કૃષ્ટ છે. જો કંપની ખરેખર ઉત્કૃષ્ટ હોય તો પણ તેના શેરોના ભાવો અત્યંત ઊંચા હોઈ શકે છે.

કમિશન બચાવવા માટે ઈનિશિયલ પબ્લિક ઓફરિંગ (આઈપીઓ)માં ક્યારેય રોકાણ નહીં કરતા. કમિશન એ શેરોની કિંમતની અંદર જ સમાવિષ્ટ હોય છે. આથી જ ઘણા નવા શેરોની કિંમત એ ઓફર પછી મૂલ્યમાં નીચે આવી જાય છે. આનો અર્થ એવો નથી કે તમે ક્યારેય આઈપીઓ ખરીદી કરવો જ નહીં.

જોકે ફક્ત ટિપને આધારે રોકાણ નહીં કરતા. શા માટે તે દેખીતું છે એવું તમે વિચારી શકો છો. તમારો વિચાર એક રીતે બરોબર પણ છે. પરંતુ સુશિક્ષિત અને સફળ લોકોમાંથી કેટલા રોકાણકારો તમારા જેવું વિચારતા હશે એ વિશે જાણશો તો તમને પણ આશ્ચર્ય થયા વિના રહેશે નહીં. કમનસીબે ટિપમાં થોડી માનસિક અભિમુખતા છે. તેનો સ્વભાવ જ અંદરની માહિતી એવું સૂચવે છે, જે ઝડપી નફો કરવાની રીત હોવાનું માનવામાં આવે છે.

અને હવે છેલ્લો સિદ્ધાંત. સતત ડરમાં કે નકારાત્મક રહેતા નહીં. 100 વર્ષ સુધી આશાવાદીઓએ યુ.એસ.ના શેરો પર ભાર આપતા રહ્યા છે. 1970ના અંધકારમય વાતાવરણ વચ્ચે પણ ઘણા વ્યાવસાયિક મની મેનેજર અને ઘણા વ્યક્તિગત રોકાણકારોએ પણ ખાસ કરીને નાની કંપનીઓના શેરોમાંથી નાણાં બનાવ્યાં છે.

દેખીતી રીતે જ કરેક્શન આવશે અને નિશ્ચિત જ કડાકો પણ બોલાશે. જોકે સમયાંતરે અમારાં અભ્યાસ દર્શાવે તેમ શેરોના ભાવો ઊંચે ને ઊંચે જાય છે. સામ્યવાદના પતન અને અણુયુદ્ધના જોખમમાં તીક્ષ્ણ ઘટાડાને લીધે એવું જણાય છે કે યુ.એસ. અને અમુક સ્વરૂપમાં આર્થિક રીતે એકત્રિત યુરોપ તેના ઇતિહાસના અત્યંત ભવ્યતમ સમયમાં પ્રવેશ કરવાને આરે છે.

રાષ્ટ્રીય અર્થતંત્રો વધુ એકીકૃત અને આંતરનિર્ભર થવાથી સંદેશવ્યવહાર સરળ અને સસ્તો બને છે, જેથી વેપાર ફૂલવાફાલવાની શક્યતા છે. વેપાર અને પ્રવાસની વૃદ્ધિ થશે. સંપત્તિમાં વધારો થશે અને શેરોના ભાવો તે મુજબ વધશે.

21મી સદી, જે તમે જાણો છો તેમ નજીકમાં જ છે, શરૂ થાય ત્યાં સુધીમાં મને લાગે છે કે ડોવ જોન્સ ઈન્ડસ્ટ્રિયલ્સ 6000 કે તેથી વધુનો આંક પાર કરશે એવી પૂરેપૂરી શક્યતા છે.

શક્યતા એવી પણ છે કે અમુક અન્ય ઈન્ડેક્સ પણ તેનાથી વધારે વૃદ્ધિ પામી શકે છે. અર્થતંત્રમાં વર્તમાન ચમક અને ભાવિ જોતાં વધુ ને વધુ લોકો પાસે ઇતિહાસમાં અગાઉ કરતાં પણ વધુ નાણાં હશે. આમાંથી મોટા ભાગનાં નાણાંનું રોકાણ શેરોમાં થશે.

આ સુંદર સમયમાં શેરોમાં રોકાણ કરીને સંપત્તિ બનાવવાના મૂળભૂત નિયમો યથાર્થ નીવડશે. આ કે આગામી સદીમાં ”નીચા ભાવમાં ખરીદી કરો અને ઊંચા ભાવમાં વેચાણ કરો” એ સિદ્ધાંત જીવિત રહેવાનો છે.

આ લેખ 1993માં વર્લ્ડ મોનિટર: ધ ક્રિશ્ચિયન સાયન્સ મોનિટર મંથલીમાં સૌપ્રથમ પ્રકાશિત થયો હતો, જે સ્વ. સર બ્લેન ટેમ્પલ્ટનની પરવાનગીથી ફરી પ્રકાશિત અને પુનઃમુદ્રિત કરાતો નથી. આ 1993ના લેખમાં સમાવિષ્ટ બજાર અને આર્થિક આંકડાવારી દેખીતી રીતે જ જૂની છે ત્યારના સર બ્લેન ટેમ્પલ્ટનના મુખ્ય રોકાણ સિદ્ધાંત આજે પણ સુસંગત છે.

રોકાણકારોએ ફંડનાં રોકાણ લક્ષ્યો, જોખમો, દરો અને ખર્ચ વિશે રોકાણ કરવા પૂર્વે કાળજીપૂર્વક વિચાર કરવો. આ અને અન્ય માહિતીનો સમાવેશ ધરાવતું પત્રક પ્રાપ્ત કરવા માટે તમારા આર્થિક સલાહકાર સાથે વાત કરો અથવા મુલાકાત લો www.franklintempletonindia.com. કૃપા કરીને રોકાણ કરવા પૂર્વે અથવા નાણાં મોકલવા પૂર્વે આ પત્રક કાળજીપૂર્વક વાંચી લો.

મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં રોકાણો એ બજારનાં જોખમોને આધીન હોય છે. કૃપા કરીને રોકાણ કરવા પૂર્વે ઓફર દસ્તાવેજ કાળજીપૂર્વક વાંચો.

FRANKLIN TEMPLETON
INVESTMENTS

કોર્પોરેટ ઓફિસ:

ફ્રેન્કલિન ટેમ્પલ્ટન એસેટ મેનેજમેન્ટ (ઈન્ડિયા) પ્રા. લિ.

ઈન્ડિયાબુલ્સ ફાઈનાન્સ સેન્ટર, ટાવર 2,

12મો અને 13મો માળ, સેનાપતિ બાપટ માર્ગ,

એલ્ફિન્સ્ટન (પશ્ચિમ), મુંબઈ-400 013.

www.franklintempletonindia.com

અમારી સાથે જોડાઓ

<http://www.facebook.com/FranklinTempletonIndia>

<http://www.linkedin.com/company/franklintempletonindia>

<http://www.youtube.com/templetonindia>

'GEN-16RB-En-06-12'